

Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista ja toteuttamistavoista

Erityisasuminen

Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen nykytilasta ja vaihtoehtoista

- Vantaan kaupunginhallitus on kokouksessaan 30.10.2017 edellyttänyt Vanhus- ja vammaispalvelujen tulosaluetta laatimaan selvityksen vaikeavammaisten palveluasumisen nykytilasta ja vaihtoehtoista.
- Tässä selvityksessä esitetään taustatietoa ja vertaillaan eri järjestämistapoja sekä niiden nykytilaa, kustannusvaikutuksia sekä asiakaskokemuksen ja laadun seuranta.
- Selvitys perustuu käytössä olleeseen Vantaan kaupungin nykytilaa kuvaavaan asiakirja-aineistoon, lausuntoihin ja muuhun yleisesti saatavilla olevaan materiaaliin.
- Lisäksi selvitystä varten pyydettiin Vantaan vammaisneuvoston kantaa esillä oleviin vaihtoehtoihin ja Vammaisneuvoston kommentit on otettu huomioon ja muokattu aineistoon mukaan.

Nykytila

- Tällä hetkellä Vantaan kaupunki tarjoaa vaikeavammaisten palveluasumista omassa kodissa tapahtuvan vaikeavammaisten palveluasumisen lisäksi kunnan omana toimintana vaikeavammaisten 10 paikkaisessa palvelutalossa, yksittäisissä asunnoissa sekä kilpailutettujen sopimusten kautta ostopalveluna. Vaikeavammaisten palveluasumisen kilpailutetut sopimukset päättyvät 31.12.2018. Palvelun piirissä on vuosittain noin 100 asiakasta.
- Vaikeavammaisten palveluasumisen ostojen arvo on noin 4,6 miljoonaa euroa vuodessa. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 mukaan hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa siten kuin hankintalaissa säädetään. Hankintalain kilpailuttamisvelvollisuus koskee sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden arvo on vähintään 400.000€ (hankintalaki 25 §).
- Vantaan kaupungin vaikeavammaisten palveluasumisen hankinta on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa niin, että uudet sopimukset astuvat voimaan 1.1.2019. Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua käyttää palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan asumisratkaisun.
- Kilpailutuksen ohessa aletaan vuoden 2018 aikana valmistella palvelusetelin käyttöönottoa vaikeavammaisten palveluasumiseen. Kilpailutus ei tule olemaan este palvelusetelin, henkilökohtaisen budjetoinnin, perhehoidon eikä asiakaskohtaisten maksusitoumusten käytölle.

Vaikeavammaisten palveluasumisen järjestämistapoja

- Vaikeavammaisten palveluasumisen eri järjestämistapoja on: hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus, palveluseteli, henkilökohtainen budjetointi, perhehoito ja asiakaskohtainen maksusitoumus.

***Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus.** Puitejärjestelyllä tarkoitetaan kunnan ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot. Puitesopimuskumppanien listalta pyritään löytämään asiakkaalle mahdollisimman hyvin soveltuva palveluntuottaja. Puitejärjestelyn etuna on mahdollisuus palvelun huolelliseen seurantaan ja valvontaan se saatavan palvelun laadukkuus sen ollessa kirjattuna puitesopimukseen samalla tavoin. Palveluntuottaja on sitoutunut sopimuksen kautta Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.

***Palveluseteli.** Asiakas saa itse valita kunnan hyväksymän palveluntuottajan omien mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisesti. Setelin saaminen edellyttää, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustaja arvioi henkilön palvelun tarpeen. Asiakas ja palveluntuottaja tekevät sopimuksen palveluntuottamisesta. Palveluntuottaja on sitoutunut Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.

* **Henkilökohtainen budjetointi**, jossa palveluntarpeen arvioinnissa määriteltiin avun ja tuen tarpeeseen päätetään vastata asiakkaan kanssa sovituksi henkilökohtaisella budjetoinnilla asiakkaan tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelusuunnitelman mukaiset tarvitsemansa palvelut. Hän voi vaikuttaa palvelujen sisältöön ja valita itse palvelun toteuttajan. Henkilökohtainen budjetti muodostuu summasta, joka palvelutarpeen arvioinnin perusteella on muotoutunut kaupungin normaalisti tarjoamista vastaavista palveluista. Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta on 18.8.2014 §10 hyväksynyt toimintaohjeen henkilökohtaiseen budjetointiin vammaispalveluissa.

* **Perhehoito**. Toimeksiantosuhteisella perhehoidolla tarkoitetaan oman kodin ulkopuolista hoitoa tarvitsevan henkilön hoitamista yksityisessä perheessä perheenjäsenenä. Perhehoito voidaan järjestää myös hoidettavan kotona. Perhehoitoa antaa perhehoitaja. (Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan usein sijaisvanhemmiksi ja perhettä sijaisperheeksi. Lasten ja nuorten lisäksi perhehoidossa voi olla myös aikuisia kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia tai ikäihmisiä). Vantaan kaupunki tarjoaa vammaispalveluiden asiakkaan tarpeisiin kohdennettua toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Asiakkaan palvelusuunnitelmanneuvottelun yhteydessä arvioidaan asiakkaan perhehoidon tarve. Perhehoito voi olla lyhytkestoista, tietyn määräajan kestoisena tai pitkäkestoista, toistaiseksi voimassa olevaa.

* **Asiakaskohtainen maksusitoumus**. Maksusitoumuksella kunta sitoutuu maksamaan asiakkaan tarvitseman palvelun palveluntuottajalle, jonka kanssa ei ole puitesopimusta palvelusta. Maksusitoumukset tehdään tyypillisesti vuodeksi kerrallaan. Maksusitoumus on käyttökelpoinen tilanteissa, joissa palvelun tarjoava palveluntuottaja ei ole kunnan kilpailuttamien palveluntuottajien puitejärjestelyssä, mutta asiakkaan yksilöllinen etu vaatii käyttämään ks. palveluntuottajan tarjoamaa palvelua. Maksusitoumuskäytännön heikkoutena on kustannusten ennustamattomuus ja sopimusseurannan sekä laadunvalvonnan vaikeutuminen.

Toteutusvaihtoehtojen vertailua lyhyesti

Toteutusvaihtoehdot:	Kustannukset 2017:	Asiakasvaikutus ja laatu:
Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus	4 681 883,33€	- mahdollistaa asiakkaiden ja palveluntuottajien kuulemisen ja huomioon ottamisen kilpailutusta valmisteltaessa - takaa kaikille sopimuksen piirissä oleville asiakkaille erittäin korkean elämisen, avun ja ohjauksen laadun, joita kaupunki pystyy myös laadukkaasti seuraamaan ja valvomaan - talouden ennustettavuus helpompaa - laadun seuranta helpompaa
Palveluseteli	-	- edistää sosiaali- ja terveystalouden palveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta
Henkilökohtainen budjetointi	55 298€	- antaa uusia mahdollisuuksia koota erilaisia palvelukokonaisuuksia valinnanvapauden piiriin ja samalla vahvistaa käyttäjän osallistumismahdollisuuksia ja saada integroituja palveluita
Perhehoito	7 388,63€	- antaa pysyviä ihmissuhteita, entistä yksilöllisempi palveluntoteuttamistapa
Asiakaskohtainen maksusitoumus	-	- vaihtoehto jos muut palvelun toteuttamistavat eivät palvele asiakasta

Asiakasvaikutusten ja laadun huomioiminen

- Kilpailutuksella tulemme mahdollistamaan useamman palvelumallin toteuttamisen ja asiakkaille saatavan useamman erilaisen palvelumallin vaihtoehdon hyödyntämisen.
- Erilaisten toteutusmallien (kilpailutettu ostopalvelun puitesopimus, palveluseteli, henkilökohtainen budjetointi, perhehoito ja asiakaskohtainen maksusitoumus) vertailun kautta, voimme näyttää eri mallien vaikutukset asiakkaiden ja laadun näkökulmasta.
- Kilpailutuksessa tulemme huomioimaan erilaisia toteutusmalleja vaikeavammaisten asumispalvelujen toteutuksessa, jotta voimme mahdollistaa mahdollisimman yksilöllisen ja asiakkaiden tarpeista lähtevän palvelun tuottamisen. Asiakkaille tulee olemaan mahdollisuus valita nyt olemassa olevien toteutustapojen lisäksi tulevaisuudessa myös palvelusetelin käyttö palvelunsa toteutuksessa.
- Oikeanlainen palvelujen henkilökohtaistaminen vaatii aina hyvän ja kattavan asiakkaan yksilölliset tuntu tarpeet huomioivan palvelusuunnitelman.
- Asiakkaan tekemien valintojen ja päätöksenteon tukena on tärkeää käyttää hyödyksi tuettua päätöksentekoa, joka on oleellinen osa koko palvelusuunnitelman laadintaa ja kunkin asiakkaan omien valintojen ja päätösten tekemistä omista palveluistaan. Näin kukin asiakas voi aidosti vaikuttaa omien palveluidensa henkilökohtaistamiseen.
- Hankintalain mukaisessa kilpailutuksessa tullaan ottamaan mukaan myös vaikeasti työllistettyjen työllistämisen vaade ostopalvelutoiminnassa.

Keskeisimmät esitykset lyhyesti

- Eri vaikeavammaisten palveluasumisen toteutusvaihtoehdot: Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus, Palveluseteli, Henkilökohtainen budjetointi, Perhehoito ja Asiakaskohtainen maksusitoumus
- Vantaan kaupungin vaikeavammaisten palveluasumisen hankinta on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa niin, että uudet sopimukset astuvat voimaan 1.1.2019. Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua käyttää palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan vaihtoehdon.
- Kilpailutuksen ohessa aletaan vuoden 2018 aikana valmistella palvelusetelin käyttöönottoa vaikeavammaisten palveluasumiseen. Kilpailutus ei tule olemaan este edellä mainituille palvelusetelin, henkilökohtaisen budjetoinnin, perhehoidon eikä asiakaskohtaisten maksusitoumusten käytölle.